

М.И. Ахмедов, О.Б. Шарипов

**БУХОРО ВИЛОЯТИ СУҒОРИЛАДИГАН
ТУШРОҚЛАРИДА КУЗГИ
БУҒДОЙ ЕТИШТИРИШ
АГРОТЕХНОЛОГИЯСИ**

(фермер ва деҳкон хўжаликлари учун усулий кўланма)

Кишлок хўжалигида билгим ва инновациялар миллий
маркази

Дон ва дўккакли экинлар илмий-тадқиқот институти
Бухоро илмий тажриба станцияси
Бухоро давлат университети

М.И.Ахмедов, О.Б.Шарипов

**БУХОРО ВИЛОЯТИ СУҒОРИЛАДИГАН
ТУШРОҚЛАРИДА КУЗГИ БУҒДОЙ
ЕТИШТИРИШ АГРОТЕХНОЛОГИЯСИ**

(фермер ва деҳқон хўжаликлари учун усулвий кўланма)

Академик О.Сағимовнинг умумий таҳрири остида

“Дурдона” нашриёти
Бухоро – 2022

УДК 631.587:633.11(575.146)(072)

40.62

42.112

A 90

Ахмедов, М.И., Шарипов, О.Б.

Бухоро вилояти сўғориладиган туфроқларда кузги бугдой етиштириш агротехнологияси [Матн] : усۇлий қўлланма / М.И. Ахмедов, О.Б. Шарипов. - Бухоро: "Sadriddin Salim Vahoniy" Daryo, 2022. - 84 б.

КБК 40.62

42.112

Ушбу усۇлий қўлланмада сўғориладиган туфроқларда кузги бугдой етиштириш агротехнологияси илмий асослари кузги бугдойдан юқори ва сифатли ҳосил етиштиришни таъминлаш, бошқили дон экинлари уруғчилигининг умумий қондалари, танлов ўтказиш тартиби тўғрисида НИЗОМ ва кузги юмшоқ бугдой навларининг тавсифи билан боғлиқ мулоҳаза берилган. Мазкур қўлланмадан кишлоқ хўжалиги экинларини етиштириш соҳаси ва уруғчилиги билан боғлиқ бугдой кластер, фермер ва деҳқон хўжалиқлари, шахсий томорқа эгалари, шунингдек, соҳанинг илмий ва педагог ходимлари, бакалаврият ва магистратура талабалар фойдаланиши мумкин.

Муқаллифлар:

М.И. Ахмедов, яшлов хўжалиги фанлари номзоди, Ўзбекистон Қаҳрамони

О.Б. Шарипов, биология фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD)

Такризчилар: Мирзо Улугбек номидаги Ўзбекистон Илмий университети профессори, б.ф.д. Л.А.Гафурова

Бухоро давлат университети доценти, к.х.ф.н. Р.Юнусов

Дон ва дўқакли экинлар илмий-тадкикот институти Бухоро илмий таърифа сўғориладиган мажлиснинг 2022 йил 20 майдати 5-сон баённомаси билан нашр тавсия этилган.

Бухоро давлат университети илмий кенгашининг 2022 йил _____ даги _____сон баённомаси билан нашрга тавсия этилган.

Бухоро 2020 Бухоро вилояти Бухоро тумани Работқилмоқ МФЙ
Кўчкисафед кўчилиги
Тел/факс (+9983) 450-19-49, E-mail: 202807499@mail.ru

ISBN 978-9913-85338-0-5

МУНДАРИЖА

Кириш	4
I боб. Кузги бугдойнинг ўзига хос биологик хусусиятлари	6
1.1. Бугдойга хос биологик хусусиятлар	6
1.2. Кузги бугдойнинг ўсиш ва ривожланиш давлари	8
1.3. Турли донли экинлар ҳосилининг кимёвий таркиби	12
1.4. Кузги бугдойнинг баҳорги бугдойга нисбатан афзаллик томонлари	14
1.5. Кузги юмшоқ бугдойнинг чиникиш даври	15
II. Сўғориладиган майдонларда кузги бугдой етиштириш технологияси	17
2.1. Кузги нам туллаш	18
2.2. Ерни экишга тайёрлаш	19
2.3. Экиш муддати ва меъёри	21
2.4. Сўғориш	21
2.5. Озиклантириш	22
2.6. Ғалла экинларини касалликлардан химоя қилиш чора-тадбирлари	24
2.7. Ғалла экинларининг зараркунанда ҳамда бегона ўтлардан химоя қилиш чора-тадбирлари	31
III боб. Бошқили дон экинларининг уруғчилиги	43
3.1. Уруғчиликнинг умумий қондалари	46
3.2. Навдор уруғлар етиштиришни ташкил қилиш ва уруғчилик тизими	48
3.3. Элита уруғларини ишлаб чиқариш усуллари ва схемалари	49
3.4. Уруғлик ғалла майдонлари ва уруғлик дон сифатига талаблар	56
3.5. Хосилни йиғштириб олиш	57
3.6. Кузги юмшоқ бугдой навларининг қискача тавсифи	73
Фойдаланилган адабиётлар	80

**Дон ва дуккакли экинлар илмий-тадқиқот институти
Бухоро илмий тажриба станцияси, Илмий кенгаши
Йиғилишининг 5-сонли баённомасидан**

КЎЧИРМА

Бухоро вилояти
Бухоро тумани

16 май 2022 йил

Қатнашдилар: 9 та кенгаш аъзолари,
илмий ходимлар ва
бошқа таклиф этилганлар.

КУН ТАРТИБИ:

М.И. Ахмедов, О.Б.Шариповлар томонидан тайёрланган **“Бухоро вилояти суғориладиган тупроқларида кузги буғдой етиштириш агротехнологияси”** номли фермер ва деҳқон хўжаликлари учун усулий қўлланмасини муҳокама этиш.

ЭШИТИЛДИ: Котиб Ф.М. Жумаев М.И.Ахмедов О.Б.Шариповлар томонидан тайёрланган **“Бухоро вилояти суғориладиган тупроқларида кузги буғдой етиштириш агротехнологияси”** номли фермер ва деҳқон хўжаликлари учун усулий қўлланмасини чоп этиш учун муҳокамага қўйилди.

СЎЗГА ЧИҚДИ: Агротехника ва ўсимликларни химоя қилиш бўлими бошлиғи О.Н.Рахматов таклиф этаётган ушбу усулий қўлланмада суғориладиган тупроқларда кузги буғдой етиштириш агротехнологияси илмий асослари кузги буғдойдан юқори ва сифатли ҳосил етиштиришни таъминлаш, бошоқли дон экинлари уруғчилигининг умумий қоидалари, танлов ўтказиш тартиби тўғрисида НИЗОМ ва кузги юмшоқ буғдой навларининг тавсифи билан боғлиқ мулоҳаза юритилади. Мазкур қўлланмадан қишлоқ хўжалиги экинларини етиштириш соҳаси ва уруғчилиги билан боғлиқ бўлган кластер, фермер ва деҳқон хўжаликлари, шахсий томорқа эгалари, шунингдек бакалаврият ва магистратура талабалари фойдаланишлари мумкин ва чоп этишга тавсия қиламан.

Кун тартибидаги масалани кенг муҳокама қилинганлигини инобатга олган ҳолда йиғилишда

ҚАРОР ҚИЛИНДИ:

1. М.И.Ахмедов О.Б.Шариповлар томонидан тайёрланган **“Бухоро вилояти суғориладиган тупроқларида кузги буғдой етиштириш агротехнологияси”** номли фермер ва деҳқон хўжаликлари учун усулий қўлланмасини чоп этиш учун тавсия этилади.

Бухоро ИТС директори

Котиб

М.И.Ахмедов

Ф.М. Жумаев